

Василова-Карвацька О.В. Актуальність виділення окремої групи повноважень прокурора із надзора за дотриманням законів про попередження протиправних дій в сфері охорони здоров'я. – Стаття.

В статті обґрунтована необхідність виділення окремої групи повноважень прокурора по нагляду за дотриманням законів про попередження протиправних дій в сфері охорони здоров'я, охарактеризовані їх особливості, виділені причини та умови, що сприяли їх виникненню для подальшого розвитку правового регулювання прокурорсько-наглядових відносин, що відповідають в сфері життєдіяльності.

Ключові слова: повноваження прокурора, сфера охорони здоров'я, причини, умови вчинення злочину, попередження протиправних дій.

Vasylava-Karvatska O.V. Highlight the relevance of a particular group of office of the prosecutor supervision of compliance with the law on the prevention of illegal acts in the field of health care. - Article.

The article substantiates the need for a separate power of the prosecutor of supervisory law on the prevention of illegal acts in the field of health, characterized by their particularly highlighted the causes and conditions that contributed to their emergence to the further development of the legal regulation of prosecutors and the relevant supervisory relations in the sphere of life.

Keywords: power of the prosecutor, the scope of health reasons, the conditions of the crime, prevention of illegal acts.

УДК 342.9

В.О.Кібець,
*начальник територіального управління
Державної судової адміністрації України в Сумській області*

**ПОНЯТТЯ ТА СКЛАДОВІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО
СТАТУСУ ДЕРЖАВНОЇ СУДОВОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ**

Статтю присвячено аналізу законодавства та існуючих наукових підходів щодо визначення поняття та складових адміністративно-правового статусу Державної судової адміністрації.

Ключові слова: адміністративно-правовий статус, Державна судова адміністрація.

В Україні діє єдина система забезпечення функціонування судової влади – судів загальної юрисдикції та Конституційного Суду України, при цьому організаційне забезпечення діяльності судів покладається на систему органів Державної судової адміністрації [1], яка складається з Держав-

ної судової адміністрації України та територіальних управлінь державної судової адміністрації. Водночас із погляду сучасних реформаційних змін, що відбуваються у судовій сфері, проблеми визначення правового статусу Державної судової адміністрації донині залишаються актуальними. На даному етапі реформування судової системи питання адміністративно-правового статусу Державної судової адміністрації впливає на трактування приналежності Державної судової адміністрації до тієї чи іншої гілки влади.

Дослідженню проблематики адміністративно-правового статусу Державної судової адміністрації приділено увагу таких вчених, як В. Бринцев, О. Красноборов, М. Запорожець, А. Стрижак, А. Хвилюк та інших. Незважаючи на величезний доробок вчених з окреслення кола адміністративно-правових відносин у сфері судоустрою, у тому числі – за участю Державної судової адміністрації України, визначення адміністративно-правового статусу Державної судової адміністрації потребує подальшого поглибленого наукового аналізу. Метою статті є аналіз поняття та складових елементів адміністративно-правового статусу Державної судової адміністрації.

Перш ніж визначити адміністративно-правовий статус Державної судової адміністрації, необхідно визначити поняття «суб'єкт права». Як наголошує С.С. Алексєєв: «Суб'єкти права – це особи, які наділені правосуб'єктністю, тобто громадяни, організації, суспільні утворення, які можуть бути носіями прав та обов'язків, приймати участь у правовідносинах» [2, с.70]. У адміністративному праві під суб'єктом розуміють носія прав та обов'язків у сфері державного управління, які передбачені адміністративно-правовими нормами, котрий здатен мати права, які йому надані, реалізувати, а надані обов'язки виконувати [3, с. 64]. З даного визначення витікає, що «претендент» на статус суб'єкта адміністративного права за своїми особливостями потенційно здатен бути носієм суб'єктивних прав та обов'язків у сфері державного управління. До таких обов'язків відносяться: 1) зовнішня виокремленість, яка характеризується наявністю системоутворюючих ознак; 2) персоніфікація в суспільному відношенні керівного типу, тобто виступ у вигляді єдиної особи – персони; 3) здатність виражати і здійснювати персоніфіковану волю у відношеннях з державою, або державну волю в процесі адміністративно-правового регулювання суспільних відносин. «Претендент», який має вказані здібності, отримує статус суб'єкта тільки в тому випадку, якщо держава, використовуючи адміністративно-правові норми, робить його носієм прав і обов'язків, які реалізуються останнім у сфері державного керування [4, с. 182].

Поняття «правовий статус» має широке значення. Латинське слово «status» означає «стан, положення». Відповідно, під статусом об'єкта права розуміють його правовий стан, який характеризується комплексом юридичних прав та обов'язків. При цьому, необхідно зазначити, що в юридичній літературі поняття «правовий статус» та «правове положення» нерідко прирівнюються. Це є результатом того, що термін «правовий статус» не знайшов в літературі чіткого відображення [5, с.123]. Поняття «статус»

включає в себе те стабільне, основоположне в правовому стані суб'єкта, яке разом з правосуб'єктністю містить також конкретне коло основних прав та обов'язків. Конкретні ж права та обов'язки відображають специфіку реального правового положення особи, яке пов'язано більш з наявністю тих чи інших юридичних фактів, а не основою загального положення суб'єкта в даній правовій системі. Отже, правовий статус асоціюється зі стабільним правовим станом суб'єкта, а правове положення змінюється в залежності від правовідношень, в які він вступає. Але тут слід мати на увазі, що існують такі поняття, як «загальний правовий статус» та «спеціальний правовий статус», останній є сукупністю прав та обов'язків, які конкретизують і доповнюють загальні права та обов'язки відносно різних осіб [6, с. 77-80]. Таким чином, загальний адміністративно-правовий статус та спеціальний адміністративно-правовий статуси як фізичної так і юридичної особи є стабільними, вони змінюються не за волею суб'єкта, а в нормативному порядку, є передбаченими правовими нормами сукупностями прав та обов'язків у вигляді правової абстракції [7, с.74].

Правосуб'єктність тісно пов'язана з адміністративно-правовим статусом. В теорії права правосуб'єктність визначається як здатність особи бути суб'єктом права, мати права та обов'язки, приймати участь в правовідносинах [2, с.70]. Але цього недостатньо. Більш точним здається таке визначення даної категорії, «сутність правосуб'єктності є в тому, що вона визначає ті юридично значущі характеристики, які перетворюють реальну (персонально індивідуальну) особу в носія того чи іншого статусу» [8, с.19]. Потенційна спроможність мати права та обов'язки в сфері державного управління (адміністративна правоздатність), реалізовувати надані права та обов'язки в сфері державного управління (адміністративна дієздатність), є складовими адміністративної правосуб'єктності, а також наявність суб'єктивних прав та обов'язків і гарантій їх реалізації в сфері державного управління формують адміністративно – правовий статус суб'єкта [4, с. 190].

Правосуб'єктність в сфері приватного та публічного права неоднакові. В сфері приватного права – це питання субординації та підкорення, питання компетенції державних органів та посадових осіб, з іншої сторони – пасивної, як правило, це правосуб'єктність підлеглих та підвладних осіб, їх обов'язків та відповідальності, які витікають з владних актів державних органів та посадових осіб [9, с.186].

Адміністративна правосуб'єктність складається з таких структурних елементів, як адміністративна правоздатність та адміністративна дієздатність. Адміністративна правоздатність – це спроможність суб'єкта мати права та обов'язки в сфері державного управління. Правоздатність з'являється з моменту виникнення суб'єкта [2, с.19]. Особливість адміністративної правоздатності визначається, по-перше, тим, що вона регулюється нормами адміністративного права, по-друге, її змістом є регулювання відносин індивідуальних та колективних суб'єктів адміністративного права з суб'єктами виконавчої влади. Адміністративна дієздатність – це спро-

можність суб'єкта самостійно, усвідомлюючи свої дії реалізовувати дані йому права та виконувати покладені на нього зобов'язання в сфері державного управління. Складовою дієздатності є адміністративна деліктозатність, тобто спроможність суб'єкта нести за порушення адміністративно-правових норм юридичну відповідальність [8, с.45].

Державна судова адміністрація України як суб'єкт адміністративного права наділена адміністративною правосуб'єктністю – потенційною можливістю бути носієм певних суб'єктивних прав і обов'язків. В органах державної влади адміністративна правосуб'єктність виявляється у нормативно закріпленій за ними компетенції, тобто у сукупності їх юридично-владних повноважень (прав і обов'язків), що надаються їм для використання відповідних завдань і функцій. Це стосується й інших юридичних осіб – підприємств, установ, організацій, до них термін «компетенція» зазвичай поширюється тільки на органи управління (адміністрації) [10, с.651].

Оскільки наявність адміністративної правосуб'єктності певним чином випереджує наявність у конкретної юридичної особи певних суб'єктивних прав і обов'язків, то важливого значення для характерних суб'єктів адміністративного права набуває поняття адміністративно-правового статусу. Це поняття охоплює комплекс конкретно визначених суб'єктивних прав і обов'язків, які закріплені за відповідним суб'єктом нормами адміністративного права. Тобто необхідною ознакою набуття юридичною особою адміністративно-правового статусу є наявність у неї конкретних суб'єктивних прав і обов'язків, які реалізуються даною юридичною особою як в адміністративних правовідносинах, так і поза ними [11,с.194]. Як зазначає С.Г. Стеценко, адміністративно-правовий статус – це сукупність прав, обов'язків та гарантій їх реалізації, закріплених у нормах адміністративного права. В основі адміністративно-правового статусу лежить адміністративна правосуб'єктність. Кожний суб'єкт адміністративного права має свій варіант притаманного йому адміністративно-правового статусу. Чинники, що впливають на прояви адміністративної дієздатності також видозмінюють характеристики адміністративно - правового статусу [12,с.90].

Таким чином, підсумовуючи наведене, слід підкреслити, що адміністративно-правовий статус Державної судової адміністрації – це комплекс суб'єктивних прав і обов'язків, що реалізуються в правовідносинах між суб'єктами права у сфері суддівського адміністрування, і які належним чином закріплені в законодавстві України. Складовими адміністративно-правового статусу Державної судової адміністрації є: адміністративна правоздатність, адміністративна дієздатність, гарантії та відповідальність.

Адміністративна правоздатність Державної судової адміністрації України – це її здатність мати права і обов'язки, передбачені нормами адміністративного права, яка виникає з моменту її заснування і припиняється з моменту її ліквідації. Адміністративна дієздатність Державної судової адміністрації України – це її здатність самостійно, вольовими, усвідомленими діями реалізовувати надані їй права і виконувати покладені на неї обов'язки у сфері адміністративно-правового регулювання [13]. Складо-

вою адміністративної правоздатності є адміністративна деліктоздатність, тобто здатність Державної судової адміністрації нести за порушення адміністративно-правових норм юридичну відповідальність.

Важливим елементом виступають також гарантії, які створює держава для належної реалізації повноважень Державної судової адміністрації. Прийнято розрізняти такі гарантії: (1) соціально-економічні, які передбачають відповідні умови та матеріальну основу. В рамках цих умов – соціальна стабільність, економіка, що розвивається, наявність широкої інфраструктури – системи установ, яка дає змогу обслуговувати усі види соціальних потреб суспільства; (2) політичні гарантії – відповідним образом орієнтована політика держави, її направленість на створення умов, які забезпечують належний розвиток та стійкість політичних структур; (3) юридичні гарантії – охоплюють усі правові засоби, які забезпечують здійснення і охорону прав і свобод. До них, зокрема, відносяться конституційне закріплення, як загального принципу гарантії прав, так і конкретних гарантії кожного права [14, с. 36].

Юридична відповідальність також є елементом адміністративно-правового статусу Державної судової адміністрації. Вона має вторинний характер – реалізується в результаті невиконанням компетенції чи перевищенням її обсягу [15, с.204].

Так, згідно нового законодавства, Державна судова адміністрація України здійснює організаційне забезпечення діяльності органів судової влади у межах своїх повноважень, установлених законом. Організаційне забезпечення діяльності судів, як основний вид діяльності Державної судової адміністрації, на нашу думку, – це заходи фінансового, матеріально-технічного, кадрового, інформаційного та організаційно-технічного характеру, спрямовані на створення умов для подальшого й незалежного здійснення правосуддя.

Державна судова адміністрація України підзвітна з'їзду суддів України. Положення про Державну судову адміністрацію України затверджується Радою суддів України. Державна судова адміністрація України у своїй діяльності керується Конституцією і законами України, указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, рішеннями з'їзду суддів України та Ради суддів України, Положенням про Державну судову адміністрацію України [16, с. 54]. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» визначає Державну судову адміністрацію лише як орган, що здійснює організаційне забезпечення судів. При цьому в зазначених законодавчих положеннях не вказує на його належність до тієї чи іншої гілки влади та, не дивлячись на «тісні» взаємозв'язки, що існують між ними та системою судів загальної юрисдикції, не визначається його місце щодо судоустрою України [1]. До прийняття Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 07.07.2010, який визначив Державну судову адміністрацію не як орган виконавчої влади, а як орган, що здійснює організаційне забезпечення судів, не існувало достатніх правових підстав, для

включення Державної судової адміністрації до складу судоустрою України, оскільки діяв п. 9-2 ст. 116 Конституції України, відповідно до якого Кабінет міністрів України призначав на посади та звільняв із посад за подання Прем'єр-міністра України керівників центральних органів виконавчої влади, які не входили до складу Кабінету Міністрів України [10, с.651].

Підсумовуючи наведене, слід зазначити, що поняття адміністративно-правового статусу Державної судової адміністрації не є вичерпаним. Воно охоплює правові норми не тільки адміністративного права, але й інших галузей права, адже Державна судова адміністрація, на даний час, хоча і є органом судової влади, але все ж таки виконує функції виконавчої гілки влади.

Література:

1. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07.07.2010 № 2453-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – N 41-42, N 43, N 44-45, ст.529
2. Алексеев С.С. Право: азбука – теория- философия. Опыт комплексного исследования / С.С. Алексеев. – М., 1999. – 244с.
3. Адміністративне право України: Навчально-методичний посібник. — Вид. друге, перероб. і доп. – Ківалов С. В., Біла Л. Р. – Одеса- 2004. – 344с.
4. Авер'янов В.Б. Адміністративне право України, Академічний курс: підручник у 2 томах.Т.1.Загальна частина / ред..колегія: В.Б. Авер'янов (голова). – К.: Юрид. Думка, 2004. – 584 с.
5. Халфина Р.О. Общее учение о правоотношении / Р.О. Халфина. – М. – 1999. – 324с.
6. Бахрах Д.Н. Административное право России / Д.Н. Бахрах. – М. – 2000. – 427с.
7. Адміністративне право України: Навчально-методичний посібник. — Вид. друге, перероб. і доп. – Ківалов С. В., Біла Л. Р. – Одеса. – 2004.– 344с.
8. Якимов Ю.Я. Статус субъекта административной юрисдикции и проблемы его реализации / Ю.Я. Якимов. – М. – 1999. – 174с.
9. Витрук Н.В. Основы теории правового положения личности в социальном обществе / Н.В. Витрук. – М.-1979. – 345с.
10. П'ятковський В.І. Державна судова адміністрація України як суб'єкт адміністративного права / В.І. П'ятковський // Форум права. – 2011. – №3. – С.648-653
11. Адміністративне право України. Академічний курс: Підруч.: У двох томах: Том 1.Загальна частина/ Ред. колегія: В.Б. Авер'янов (голова). – К.: Видавництво «Юридична думка». – 2004. – 584с.
12. Стеценко С.Г. Адміністративне право України. Навчальний посібник / С.Г. Стеценко. – К. – Атіка. – 2007. – 624с.

13. Ігонін Р.В. Правова природа Державної судової адміністрації / Р.В. Ігонін // Вісник Запорізького національного університету. – №3. – 2010. – С.69-73
14. Белкин А.А. Понятие и особенности правового статуса органа советского государственного управления./А.А. Белкин// Государственное управление и право: история и современность. – СПб: Питер, 2003. – С. 35-40.
15. Скакун О.Ф. Теория государства и права: Учебник / О.Ф. Скакун. – Харьков: Консум; Ун-т внутр. дел, 2001. – 656 с.
16. Стрижак А.А. Державне управління в органах судової влади України – поняття і сутність / А.А. Стрижак // Вісник Верховного Суду України. – №5(39). – 2003. – С. 53-56.

Кибец В.А. Понятие и составляющие административно-правового статуса Государственной судебной администрации. – Стаття.

Стаття посвящена аналізу законодавства та існуючих наукових підходів стосовно визначення поняття та складових административно-правового статусу Государственной судебной администрации.

Ключевые слова: административно-правовий статус, Государственная судебная администрация.

Kibets.V.A .The concept and components of administrative and legal status of the State Judicial Administration. - Article.

This article analyzes the legislation and existing scientific approaches on the definition and components of administrative and legal status of the State Judicial Administration.

Keywords: administrative and legal status, the State Court Administration.

УДК 349.22

*Р.І.Коваленко ,
м. Харків*

**ЗАБОРОНА ДИСКРИМІНАЦІЇ У СФЕРІ ПРАЦІ
ЯК ОДНА З ОСНОВНИХ ГАРАНТІЙ ДОТРИМАННЯ
ТРУДОВИХ ПРАВ ГРОМАДЯН**

У статті з'ясовано сутність поняття «дискримінація», визначено її дискримінаційні ознаки. Здійснено аналіз міжнародних нормативно-правових документів у сфері заборони дискримінації та вітчизняного трудового законодавства, внесено ряд пропозицій по його удосконаленню.

Ключові слова: дискримінація, заборона дискримінації, рівність прав та свобод громадян в сфері праці.